

Planiranje i sprovođenje kvalitativnih istraživanja

“Ček lista” za početak

- Šta stvarno želim da znam?
- Čemu služi to znanje?
- Koje su moje teorijske i metodološke pretpostavke?
- Koji tip podataka će mi najbolje pomoći da odgovorim na pitanja koja postavljam?
- Koji tip podataka ja mogu da koristim?
- Koliko mi podataka treba?
- Kako da skupim podatke?
 - Ko mi treba?
 - Kako da dođem do tih ispitanika?
- Kako da analiziram podatke kad ih skupim?
- O čemu treba da vodim računa s etičke strane?
- Postoje li neki drugi praktični aspekti koje treba da uzmem u obzir?

Par riječi o pitanju

- Treba biti siguran da je pitanje adekvatno za kvalitativne metode – “kako”

Primjer pitanja	Šta je kvalitativni fokus
Kako beskućnici u Londonu doživljavaju svoju svakodnevnicu?	Iskustvo i razumijevanje
Koje društvene i prirodne barijere roditelji i djeca percipiraju prema programima zdrave ishrane i borbe protiv gojaznosti?	Percepcije, stavovi i mišljenja
Kako je muška u ženska seksualnost predstavljena u ženskim časopisima?	Reprezentacija
Kako se rasne i druge predrasude šire kroz jezik?	Govor

Par riječi o uzorku

- Koliko podataka nam treba?
 - Nema pravila, u kvalitativnim istraživanjima, nekoliko je u redu
 - Pravilo **saturacije** – momenat u kome novi podaci ne generišu novo znanje – tada prestati

Par riječi o uzorku

- Kako bираmo ispitanike?
 - **Prigodni uzorak** (convenience sample): uzorak koji je dostupan istraživaču (npr. studenti)
 - **Snowball uzorak**: kod ranjivih populacija – jedan ispitanik vodi drugom, nakon stečenog povjerenja (npr. žrtve nasilja)
 - **Stratifikacija**: postavljanje kriterija da svi “interesantni” uđu u uzorak
 - **Uzorak zasnovan na teoriji**: teorija usmjerava koga pozvati
- The usual suspects and hidden population
 - Oni koji su stalno uključeni i oni koje stalno preskačemo

Par riječi o uzorku

- Kako regrutovati ispitanike?
 - Oglasi, internet, poznanstva, registri, otvoreni pozivi, "slučajni", itd.
 - Da li platiti ispitanike?
 - Pravilo: kompenzacija ne smije da bude tolika da oduzima mogućnost ispitaniku da ne učestvuje ukoliko ne želi.
 - Ključni etički zahtjevi: povjerljivost, anonimnost i mijenjanje imena ispitanika

Ostali etički obziri

- Informisani pristanak – dokument u kome ispitanik pristaje na prikupljanje podataka, tvrdi da je upoznat sa ciljem istraživanja, načinom prikupljanja i upotrebe podataka.
- Mi obećavamo anonimnost.
- Mi objašnjavamo što će biti sa podacima.
- Mi kažemo da ćemo intervju snimiti i tražimo pristanak.
- Razlika *consent i assent*
 - Consent – odrasli, punoljetni, oni koji mogu pravno pristati
 - Assent – maloljetni, oni koji pravno ne mogu pristati
- Nediskriminatorni pristup ispitanicima

Plan istraživanja

- Planiranje i istraživanje literature (oko 2 mjeseca)
- Etičke dozvole (oko mjesec dana)
- Rekrutacija ispitanika (do 2 mjeseca)
- Prikupljanje podataka (do 2 mjeseca)
- Transkripti (mjesec)
- Analiza (3-4 mjeseca)
- Pisanje (oko mjesec dana)

Intervju kao kvalitativni metod istraživanja

- Tri tipa:
 - **Strukturirani** – pitanja i odgovori predeterminisani (češće se koristi u kvantitativnim istraživanjima)
 - **Polu-strukturirani** – istraživač ima listu otvorenih pitanja o kojima želi razgovarati, ispitanik može skrenuti razgovor
 - **Nestrukturirani** – postoji lista tema, ali ispitanik je taj koji “vodi” razgovor
- Virtuelni ili razgovori “licem u lice”
- Telefonski i e mail razgovori
- Licem u lice – zlatni standard

Karakteristike razgovora

- Intervjuer ima svoj stil i svaki intervjuer će na drugi način pristupiti ispitaniku i samim tim dobiti različite odgovore
- Vodič za intervju je spreman unaprijed, ali je idealan intervju *fleksibilan i otvoren* prema ispitanikovim željama. Dobar intervjuer uvijek *follow-up-uje* na neočekivani obrt u razgovoru
- Pitanja treba da su što otvorenija kako bi ispitanik mogao što bolje da se izrazi
- Cilj je dobiti što širi opseg odgovora ispitanika
- Intervjuer nije nikad pasivni učesnik u razgovoru

Kako dizajnirati vodič za intervju

- Početi od istraživačkog pitanja i razvijati dalje u segmente
- Pitanja kojima se otvara intervju
 - Npr. “Možete li mi reći nešto o sebi i svojoj porodici?”
 - Funkcije: opuštanje, razgovaranje, uvođenje u tematiku
- Pitanja kojima se zatvara intervju
 - Npr. “Time smo iscrpili moja pitanja, da li postoji nešto što mislite da bi još trebalo pomenuti?”

Kako dizajnirati vodič za intervju

- Redosljed pitanja
 - Složena u potcjeline
 - Prva pitanja manje intruzivna
 - Sistem tunela – sužavanje ka poenti teme
- Paziti koje riječi biramo u pitanjima
- Prompts and probes – pitanja stimulacije
 - Kako to mislite?
 - Zašto tako mislite?
 - Imate li neki primjer?
- Istraživačko pitanje i pitanje u upitniku nije isto!

Provjera da li je sve tu

- Šta ja želim da dobijem ovim pitanjem? Treba li mi ta informacija? Hoću li je dobiti?
- Da li ova pitanja osiguravaju da dobijem odgovor na svoje istraživačko pitanje? Ako ne, šta fali?
- Ima li nekih problematičnih pretpostavki skrivenih u mojim pitanjima?
- Kako bih se ja osjećala da me neko ovo pita?
- Odgovaraju li ova pitanja svim ispitanicima?

Primjer vodiča: Tema – gej muškarci i roditeljstvo

1. Na samom početku, željela bih da znam više o tome kako je imati djecu iz perspektive gej osoba? Šta to znači za vas? Možete li mi reći nešto više o vašoj porodici?

- Koristite li termin porodica?
- Ko je sve vasa porodica?
- Kako dijelite obaveze?

Primjer vodiča: Tema – gej muškarci i roditeljstvo

2. Jeste li izabrali da budete roditelj ili se to samo desilo?

- Ako ste izabrali, zašto?
- Jeste li oduvijek željeli imati djecu?
- Ako se samo desilo, kako se osjećate tim povodom?

3. Da li smatrate da je vaša porodica drugačija na neki način?

- Kako? Ako nije, kako nije?
- Odgajate li djecu drugačije? Kako? Dajte nam neki primjer?
- Da li je djeci drugačije ako su im roditelji homoseksualci? U kom smislu?

Primjer vodiča: Tema – gej muškarci i roditeljstvo

4. Da li smatrate da vaša porodica dovodi u pitanje neke stereotipe?
 - Kako? Koje? Zašto? Zašto ne?
5. Možete li mi ispričati da li ste imali neke izazove?
 - Koji su to? Šta se desilo?
 - Jesu li specifični za gej roditelje?
 - Kako ste ih riješili?

Primjer vodiča: Tema – gej muškarci i roditeljstvo

6. Šta je najpozitivnija stvar u vezi podizanja djece?
 - Šta je najnegativnija? Da li je drugačije za gej osobe?
7. Jeste li se susreli sa nekim predrasudama?
 - Jesu li djeca?
 - Kako ste se osjećali?
 - Kako ste ih riješili?
8. Da li razgovarate o seksualnosti sa svojom djecom?
 - Kako su reagovali na Vaše "outovanje"?

Primjer vodiča: Tema – gej muškarci i roditeljstvo

9. Šta mislite o argumentu da djeci treba model muško-ženskog odnosa?
10. Šta želite za svoju djecu u budućnosti?
11. Kako se vaši rođaci osjećaju u vezi sa vašom seksualnom preferencijom i činjenicom da imate djecu?
12. Kakav uticaj ima to što ste roditelj na LGBT zajednicu?
13. Koji biste savjet dali mladim pripadnicima zajednice, da li da imaju djecu ili ne?
14. Ima li neka tema koju nismo pomenuli, a mislite da je važna?

Savjeti za pitanja

- Otvorena pitanja
- Pitanja koja ne “navode” ispitanika, ne stavljajte im riječi u usta
- Pitanja koja ne pitaju istovremeno više stvari
- Kratka pitanja
- Precizna pitanja
- Empatična pitanja

Još par napomena

- Lokacija je važna – mora biti tiho, prijatno, udobno, bez drugih ljudi
- Snimanje ili hvatanje bilješki
- Šta raditi kad ispitanik vas pita za mišljenje
 - Tradicionalno shvatanje: nije moj posao
 - Savremeno shvatanje: objasniti kratko svoju poziciju
- Nemojte da “punite tišinu” – tišina tjera ljude da pričaju

Predložena literatura

- Virginia Braun, Victoria Clarke, *Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners*, Sage, 2013